

КОРОТКІ ПОВІДОМЛЕННЯ SHORT REPORTS

УДК 614.2:351.77:616.98:578.831.1(477)
DOI 10.11603/bmbr.2706-6290.2021.3.12577

В. С. Габор, М. І. Марущак, Г. Г. Габор, І. Я. Криницька

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

ВПЛИВ COVID-19 НА СИСТЕМУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Вплив COVID-19 на систему охорони здоров'я

В. С. Габор, М. І. Марущак, Г. Г. Габор,
І. Я. Криницька

Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

Резюме. Пандемія COVID-19 показала, як уразливі місця у системі охорони здоров'я можуть мати глибокі наслідки для здоров'я населення, економічного прогресу, довіри до уряду та соціальної згуртованості.

Мета дослідження – проаналізувати вплив COVID-19 на систему охорони здоров'я.

Матеріали і методи. В мережі «Internet» було проаналізовано доступну наукову літературу щодо впливу COVID-19 на усі сфери господарювання.

Результати. Пандемія COVID-19 зумовила трансформацію фіскального простору для охорони здоров'я, формування якого відбувається на етапах: збирання фінансових ресурсів, їх акумулювання та розподілу. З огляду на такі глибокі зміни на глобальному рівні, постає питання про потребу трансформації діючих концептуальних підходів та розроблення нової моделі економічних відносин в охороні здоров'я та зміни її ролі у формуванні бюджетної та економічної політики. Згідно з даними державної служби статистики України, пандемія COVID-19 спричинила одну з найважчих криз української економіки за останні роки. Варто при цьому відмітити, що протидія коронавірусу негативно вплинула на економіку України, в основному за рахунок урядових рішень, а не ринкового дисбалансу, як це має місце у випадку економічних та фінансових криз.

Висновки. Боротьба з епідемією залежить від узгоджених і швидких дій уряду, економічного стану держави, технологічних інновацій, наукового розвитку та свідомості кожного громадянина. Відсутність довіри населення до уряду веде до низького рівня вакцинації проти коронавірусу.

Ключові слова: COVID-19; система охорони здоров'я; економіка.

Impact of COVID-19 on the health care system

V. S. Habor, M. I. Marushchak, G. G. Habor,
I. Y. Krynytska

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

e-mail: marushchak@tdmu.edu.ua

Summary. The COVID-19 pandemic has shown how vulnerabilities in health systems can have profound consequences for health, economic progress, trust in governments and social cohesion.

The aim of the study – to analyze the impact of COVID-19 on the health care system.

Materials and Methods. The available scientific literature on the impact of COVID-19 on all areas of management was analyzed on the Internet.

Result. The COVID-19 pandemic has led to the transformations of the fiscal space for health care, which is being formed in stages: the collection of financial resources, their accumulation and distribution. Given such profound changes at the global level, the question arises of the need to transform existing conceptual approaches and develop a new model of economic relations in health care and change its role in budgeting and economic policy. According to the State Statistics Service of Ukraine, the COVID-19 pandemic has caused one of the worst crises in the Ukrainian economy in recent years. It should be noted that the fight against coronavirus has negatively affected the economy of Ukraine, mainly due to government decisions, rather than market imbalances, as is the case in economic and financial crises.

Conclusions. The fight against the epidemic depends on concerted and rapid government action, the economic situation of the state, technological innovation, scientific development and the consciousness of every citizen. Lack of public confidence in the government leads to low levels of coronavirus vaccination.

Key words: COVID-19; health care system; economics.

ВСТУП

Швидке поширення COVID-19 зумовило світову кризу не тільки в охороні здоров'я, а й у всіх сферах господарювання [1]. Кількість хворих на COVID-19 зростала в геометричній прогресії. Так, станом на 10 серпня 2020 р. було зафіксовано 19 718 030 підтверджених випадків захворювання та 728 013 смертей [2]. Політичне керівництво та система охорони здоров'я не мали достатньо часу, щоб уникнути раптових змін та скорегувати свою реакцію, що призвело до безпрецедентного порушення світової системи охорони здоров'я. Через великі ризики для суспільного здоров'я спалах COVID-19 Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) оголосила як пандемію 11 березня 2020 р. [3]. Пандемія COVID-19 показала, як уразливі місця в системі охорони здоров'я можуть мати глибокі наслідки для здоров'я населення, економічного прогресу, довіри до уряду та соціальної згуртованості.

Метою дослідження було проаналізувати вплив COVID-19 на систему охорони здоров'я.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

В мережі «Internet» було проаналізовано доступну наукову літературу щодо впливу COVID-19 на усі сфери господарювання.

РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Швидке поширення небезпечного COVID-19 показало неготовність системи охорони здоров'я України організувати і швидко забезпечити основні протиепідемічні заходи, а також приймати екстрені рішення щодо розширення інфекційних лікарняних потужностей, будівництва нових і переобладнання великих просторів для медичних потреб. У цей час змінилося 3 міністри охорони здоров'я України. За часів З. Скалецької без керівника працював Центр громадського здоров'я, який відповідав за епідеміологічний нагляд і біологічну безпеку в країні, що також вплинуло на систему охорони здоров'я. Ще одним комунікаційним провалом МОЗ часів З. Скалецької вважається паніка довкола коронавірусу. Протягом місяця перебування на посту міністра охорони здоров'я І. Ємця упродовж усього цього часу централізованих закупівель засобів для боротьби з коронавірусом в Україні не було, хоча кількість хворих стрімко зростала. Лише через 5 тижнів після виділення урядом у лютому 67 млн грн. на закупівлю медичних товарів, МОЗ у кінці березня врешті підписало угоду з міжнародною організацією Crown Agents Україна і дало старт цим закупівлям. Ця затримка зумовила збільшення захворюваності медперсоналу, а також відсутність засобів для лікування хворих. Результати досліджень показують потенційний зв'язок між смертністю від COVID-19 та наявністю медичних ресурсів [4]. Таким чином, проблему, пов'язану з

медичними ресурсами, потрібно вирішувати, щоб задовольнити стрімке зростання кількості інфікованих. За час роботи міністра М. Ємця значно зменшилася довіра населення України до уряду, зокрема через формат комунікації з боку міністра охорони здоров'я у вигляді «помруть усі пенсіонери», тобто на людей старших 65 років не треба витратити кошти при COVID. М. Степанов став третім міністром охорони здоров'я у часи пандемії. Він працював у МОЗ рік і один місяць. Протягом цього часу постійно виникали затримки з виплатами надбавок медикам за роботи із хворими на COVID-19, а також були скандали з неоднозначними кадровими перестановками у ключових медінституціях, про нестачу кисню у лікарнях для хворих говорили майже весь рік міністра на посаді. Незадовільні темпи вакцинації, постійні перенесення поставок вакцин, незадовільна робота міністра як менеджера зумовили звільнення М. Степанова з посади міністра охорони здоров'я. Варто відмітити, що у всьому світі виник надзвичайний міжнародний попит на критичні медичні товари – маски, захист для персоналу, спеціальне обладнання, зокрема апарати для вентиляції легенів. Викликом для системи громадського здоров'я країн світу став надзвичайний попит на додаткове фінансування, яке неможливо було б задовольнити в рамках бюджетних призначень. Країнам довелося залучати невідкладне фінансування з внутрішніх та міжнародних джерел, включаючи екстрене фінансування з боку МВФ та інших міжнародних організацій [6].

Пандемія COVID-19 зумовила трансформацію фіскального простору для охорони здоров'я, формування якого відбувається на етапах: збирання фінансових ресурсів, їх акумулювання та розподілу. Систематизація міжнародного досвіду реалізації таких заходів допомагає згрупувати їх за такими напрямками:

- розроблені та вжиті на етапі розгортання пандемії заходи з метою фінансування заходів боротьби із COVID-19 та підтримки соціальної справедливості й економічної діяльності;

- заходи із посткризового відновлення функціонування медичної галузі, стимулювання економічного зростання та забезпечення стійкості державних фінансів;

- на випадок спалаху пандемії – підготовчі заходи (впровадила тільки незначна частка країн) [6].

З огляду на такі глибокі зміни на глобальному рівні постає питання про потребу трансформації діючих концептуальних підходів та розроблення нової моделі економічних відносин в охороні здоров'я та зміни її ролі у формуванні бюджетної та економічної політики. Згідно з даними державної служби статистики України, пандемія COVID-19 спричинила одну з найважчих криз в українській економіці за останні роки, зокрема у 2020 р. ВВП скоротився на 7,8 %, а рівень безробіття швидко зріс на 0,4 в. п. – з 8,9

до 9,3 % [7]. Варто при цьому відмітити, що протидія коронавірусу негативно вплинула на економіку України, в основному за рахунок урядових рішень, а не ринкового дисбалансу, як це має місце у випадку економічних та фінансових криз.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. COVID-19 and healthcare system in China: challenges and progression for a sustainable future / S. Sun, Z. Xie, K. Yu [et al.] // *Global Health*. – 2021. – 17 (1). – P. 14.
2. COVID Daily Report Available from: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports/>.
3. World Health Organization. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 Available from: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19>.

REFERENCES

1. Sun S, Xie Z, Yu K, Jiang B, Zheng S, Pan X. COVID-19 and healthcare system in China: challenges and progression for a sustainable future. *Global Health*. 2021;17(1): 14.
2. COVID Daily Report Available from: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports/>.
3. World Health Organization. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 Available from: [https://www.who.int/dg/speeches/detail/](https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19)

ВИСНОВКИ

Боротьба з епідемією залежить від узгоджених і швидких дій уряду, економічного стану держави, технологічних інновацій, наукового розвитку та свідомості кожного громадянина. Відсутність довіри населення до уряду веде до низького рівня вакцинації проти коронавірусу.

4. Potential association between COVID-19 mortality and health-care resource availability / Y. Ji, Z. Ma, M. P. Peppelenbosch [et al.] // *Lancet Glob. Health*. – 2020. – Vol. 84. – P. 480.
5. Степанова О. В. Пандемія COVID-19 та фінансова стійкість / О. В. Степанова // *Екон. prognozuvannâ*. – 2020. – № 2. – С. 07–20.
6. Державна служба статистики України (2017–2020). Дані ринку праці. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19

4. Ji Y, Ma Z, Peppelenbosch MP, Pan Q. Potential association between COVID-19 mortality and health-care resource availability. *Lancet Glob Health*. 2020;84: 480.
5. Stepanova OV. [COVID-19 pandemic and fiscal sustainability]. *Ekonomicheskii prognozuvannia*. 2020;2: 07-20. Ukrainian.
6. State Statistics Service of Ukraine (2017-2020). Labor market data. <http://www.ukrstat.gov.ua>. Ukrainian.

Отримано 20.07.21